

ЦИТ: ua117-028

DOI: 10.21893/2415-7538.2016-05-1-028

УДК 338

Заячківська О.В.

ОСОБЛИВОСТІ ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ПРОДУКТИ ХАРЧУВАННЯ*Національний університет водного господарства та природокористування,**Рівне, О. Новака, 75, 33002*

Zayachkivska O.V.

FEATURES PRICING FOR FOOD*National University of Water and Environmental Engineering,**Rivne, A. Nowak, 75, 33002*

Анотація. У статті зроблена оцінка пілотного проекту щодо ефективного регулювання ціноутворення. Передбачалося, що його розробка дасть можливість визначити, які питання державного регулювання цін стримує розвиток бізнесу і як змінити його так, щоб він був ефективним інструментом для захисту інтересів споживачів. Проведений, в рамках пілотного проекту, моніторинг цін, мав відстежувати коливання інфляції на основні продукти харчування. По завершенню дії пілотного проекту, 28.02.2017 року відбулося оприлюднення Мінекономрозвитку України Проекту постанови «Про внесення змін до додатку до КМУ від 25.12.1996 р. № 1548». Даний проект має значно спростити процедуру зміни цін, залежно від цінових коливань ринку, що дозволить виробникам швидше реагувати на зміни кон'юнктури.

Ключові слова: ціноутворення, продукти харчування, споживчі ціни.

Abstract. The article made evaluation of the pilot project for effective regulation of pricing. It was assumed that it will develop to determine which questions of state regulation of prices holding back business development and how to change it so that it was an effective tool for consumer protection. Conducted in the pilot project, monitoring of prices, had to track fluctuations in inflation for staple foods. Upon completion of the pilot project, there was publication 28.02.2017 p. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine Draft Resolution "On Amendments to the annex to the Cabinet of Ministers of Ukraine of 25.12.1996 p. № 1548". This project has significantly simplified the procedure of changing prices depending on the price fluctuations of the market, enabling manufacturers to quickly respond to changing market conditions.

Key words: pricing, food, consumer prices.

Вступ. Вартість продуктів харчування завжди знаходиться в центрі уваги споживачів, особливо соціально незахищених верств населення. За рівнем цін, а також за темпами подорожчання продовольчих товарів пересічні громадяни завжди дають оцінку ефективності роботи центральної та місцевої влади. На ціноутворення продуктів харчування впливають: виробник, споживач, держава та імпортери продовольства. Вивчення впливу цих суб'єктів на продукти харчування обумовлює визначення особливостей ціноутворення.

Основний текст. Дослідженням особливостей діяльності підприємств

харчової промисловості займалися ряд вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як: О. Варченко, В. Котляренко, О. Лівінський, А. Наумчик, Б. Пасхавер, Г. Черевко, та інші [1; 2; 3]. Але ефективність ціноутворення харчових продуктів залишається і на даний час актуальним. Незважаючи на те, що вже 10 років Україна офіційно визнана країною з ринковою економікою, що, серед іншого, мало б означати те, що «держава не втручається у механізм ціноутворення, що забезпечує ринковий характер бізнесу в Україні», так і не відбулося врегулювання цін та не створений механізм ефективного ціноутворення. На даний час продовжує діяти Постанова КМУ № 1548 [4], яка так і не була відмінена після надання нашій державі статусу країни з ринковою економікою, більше того, 17.10.2007 року була прийнята ще одна Постанова КМУ № 1222 [5], спрямована не на утвердження цього статусу, а, навпаки, на ще більший контроль за цінами з боку держави. Прикро зазначати, що обидва регуляторні акти діють по сьогоднішній день, адже вони є рудиментами пострадянського суспільства [6].

З огляду на те, що держава підтримує соціально незахищені категорії населення через регуляторну цінову політику, для підприємств харчової промисловості, в яких ціноутворення підлягає державному регулюванню, основною особливістю, що має враховуватися у встановленні цін, є державне регулювання [3]. Державне регулювання цін у нинішньому його вигляді неефективне і з цим потрібно щось робити.

Першим таким кроком стала Постанова КМУ № 656 [7], яка набрала чинності 1.10.2016 року. Відповідно неї, українські фермери, виробники продуктів харчування, а також торгові мережі звільняються від обов'язкової декларації на зміну цін і примусового обмеження націнки. Проблем з регулюванням ціноутворення у нас навіть декілька – пояснив у коментарі експерт сектору сільського господарства Офісу ефективного регулювання (BRDO) Богдан Андрющенко, який спільно з колегами проводив аналіз регуляторного впливу та М-тест цієї постанови.

Сумніви щодо ефективності існуючого прямого цінового регулювання зокрема підтверджує і той факт, що попри його застосування і ціни на продукти, що підпадають під державне регулювання, і ціни на нерегульовані продукти зростають приблизно однаково, і це зростання корелює із загальним індексом споживчих цін. Для досягнення ефективного ціноутворення на продовольчі товари уряд і запровадив пілотний проект. Він передбачав скасування цінового регулювання на продовольчі товари на три місяці, протягом яких буде проводитися ретельний моніторинг цін (табл. 1) [8; 9].

Таблиця 1

Результати пілотного проекту

Кумулятивний показник (до вересня)	3 місяці 2016	3 місяці 2015
Динаміка цін на продукти харчування	4,5%	5,4%
Індекс споживчих цін	5,6%	1,4%

Із табл. 1 видно, що за IV квартал 2016 року при більш високій загальній інфляції (кумулятивно 5,6% проти 1,4% в 2015 році) ціни на продукти

харчування зростали меншим темпом (4,5% проти 5,4% в 2015 році).

Що стосується груп товарів, де було призупинено регулювання ситуація виглядає наступним чином (табл. 2).

Отже, з табл. 2 видно, що характер зміни цін по 17 групам товарів, де було призупинено регулювання, не відрізнявся від 2015 року.

Таблиця 2

Результати пілотного проекту за групами товарів

Кумулятивні зміни цін по 17 групах товарів (до вересня)	Кількість груп товарів	
	3 місяці 2016 (немає регулювання)	3 місяці 2015 (є регулювання)
Зниження цін	1	3
Зростання 0%-3%	4	2
Зростання 3%-10%	7	7
Зростання більше 10%	5	5

Так, кількість груп товарів, що зростали на 3%-10%, складає по 7 в 2016 і 2015 році, кількість груп товарів, що зростали на 10% і більше відсотків – по 5. Детальна порівняльна динаміка цін 2015-2016 рр. відображена у табл. 3.

Таблиця 3

Порівняльна динаміка цін 2015-2016 рр., грн.

Товари	Динаміка цін по окремим групам товарів					
	30.09.16	29.12.16	Темп росту, у % 30.12/30.09	30.09.15	30.12.15	Темп росту, у % 30.12/30.09
Рис	16,10	16,31	1,3%	17,73	17,07	-3,7%
Хліб пшеничний	10,48	10,87	3,7%	10,03	10,36	3,3%
Хліб житній	10,19	10,60	4,0%	9,60	9,89	3,0%
Борошно пшеничне	8,45	8,76	3,7%	8,42	8,66	2,9%
Макаронні вироби	9,30	9,57	2,9%	9,24	9,83	6,4%
Крупи гречані	27,20	28,37	4,3%	21,05	24,84	18,0%
Яловичина	83,28	86,74	4,2%	84,49	84,21	-0,3%
Свинина	71,72	72,68	1,3%	76,01	69,42	-8,7%
М'ясо птиці	41,62	42,04	1,0%	37,11	38,54	3,9%
Молоко, жир. 2,5%	12,97	15,35	18,4%	10,85	11,89	9,6%
Сметана, жир. 15%	33,32	39,21	17,7%	27,2	29,92	10,0%
Масло вершкове	110,41	134,32	21,7%	84,26	97,63	15,9%
Сир м'який	72,9	80,80	10,8%	64,65	67,31	4,1%
Цукор	13,73	14,83	8,0%	12,45	15,07	21,0%
Олія соняшникова	32,32	32,11	-0,6%	28,60	29,36	2,7%
Яйця	14,98	20,95	39,9%	17,34	24,27	40,0%

Як видно із табл. 3, найбільше зростання за IV квартал 2016 року

демонстрували молочні продукти та курячі яйця. Зростання молочної групи товарів пояснюється сезонними факторами та зростанням закупівельних цін на молоко у українських фермерів на фоні дворічних максимумів світових цін та підвищеного попиту на молочну продукцію.

Незважаючи на 40% зростання цін на курячі яйця, фактичні ціни на кінець грудня 2016 року були нижчі, ніж в аналогічному періоді 2015 року. Зростання фактично було відновленням цін до рівнів початку року після катастрофічного падіння цін навесні та в середині року, коли український експорт був обмежений через підозри на наявність сальмонельозу в продукції птахівництва та виникло перенасичення ринку.

Таким чином, результат моніторингу запровадження пілотного проекту довів, що призупинення державного цінового регулювання істотно не вплинуло на динаміку цін на ринку та споживчі настрої громадян [10].

Разом з тим, від органів місцевого самоврядування отримано ряд пропозицій щодо скасування застарілих регулювань, які вже врегульовані іншими нормативними актами або є такими, що визнані неефективними з точки зору ціноутворення послуг, пов'язаних із ринком харчових продуктів.

Перші місяці нового 2017 року був невтішним для українців з точки зору збереження тривалої тенденції до стрімкого зростання споживчих цін на переважну більшість соціально значущих продовольчих товарів, які підлягають моніторингу органами статистики (табл. 4).

Таблиця 4

**Середні рівні цін на соціально значущі продовольчі товари
у січні-лютому 2017 року**

Показники	30.01.2017	28.02.2017	Зміна ціни з початку року, %
Хліб пшеничний	11,04	11,73	+8,3
Хліб житній	11,32	11,37	+7,1
Борошно пшеничне	8,9	9,16	+4,7
Рис	16,57	16,95	+3,9
Макаронні вироби	9,77	9,78	+2,2
Крупи гречані	29,08	29,5	+4,0
Яловичина	91,22	95,78	+10,4
Свинина	71,19	74,53	+2,4
М'ясо птиці	41,78	42,46	+1,0
Сало	40,57	40,81	+0,5
Ковбаси варені	61,64	63,07	+3,8
Яйця	18,64	14,76	-29,5
Молоко	16,06	16,49	+7,4
Сметана	41,37	42,05	+6,9
Масло	138,06	141,93	+5,3
Сир м'який	85,40	87,8	+8,1
Цукор	15,20	16,23	+9,5
Олія	32,44	32,81	+2,3
Картопля	6,09	6,38	+21,5

Капуста	4,1	4,21	+10,8
Морква	4,44	4,59	+12,5
Буряк	4,06	4,24	+12,8
Цибуля ріпчаста	4,56	4,22	-3,9

Як видно із таблиці, лідером зростання у січні-лютому були картопля, далі за відносним показником приросту йдуть овочі «борщового набору». Зберігається досить помітне подорожчання молочних продуктів. Із молочної групи найбільше подорожчав сир м'який. Рекорд з абсолютного приросту споживчої ціни в аналізованому періоді зафіксовано на яловичину. Ціни на цукор також зберігають повзучу тенденцію до цінового зростання, обумовлену, перш за все, активним зовнішнім попитом на цей український товар у сезоні 2016/2017 років.

Мабуть найбільш відчутним ударом по кишенях найменш забезпечених верств населення у січні-лютому 2017 року стало подорожчання найсоціального товару, яким є хліб. Крім того, у групі «хлібопродукти» помітно подорожчали крупи гречані. На жаль, пересічним споживачам протягом року не слід розраховувати на зниження цін на основні продукти харчування [11].

Висновки і пропозиції. Враховуючи зміни у законодавстві, що відбулися з часу їх видання, положення цілого ряду актів Уряду потребують уточнення або скасування, як такі, що втратили актуальність або врегульовані законами. Сподіваємося на те, що Проект Постанови [10], має значно спростити процедуру зміни цін, залежно від цінових коливань ринку, що дозволить виробникам швидше реагувати на зміни кон'юнктури. Більше того, ринкове регулювання цін сприятиме розвитку конкуренції та в середньостроковій перспективі уповільнити зростання цін на продукти харчування.

Література:

1. Пархоменко Н.О. Особливості ціноутворення на підприємствах харчової промисловості / Н.О. Пархоменко // Економіка. Менеджмент. Підприємництво : Збірник наукових праць. – 2008. – № 20. – С. 23-28.

2. Заячківська О.В. Заходи впливу на врегулювання цін продовольчих товарів / О.В. Заячківська // Економіка. Менеджмент. Бізнес. – К. : ДУІКТ, 2013. – № 7. – Том 2. – С. 89-94.

3. Бетехтіна Л.О. Ціноутворення як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємств хлібопекарської галузі / Л.О. Бетехтіна // Ефективна економіка. – Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет, 2012. – № 3. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2012_3_18.

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів)» : за станом на 25.12.1996 р., № 1548 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1548-96-%D0%BF>

5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку

декларування зміни оптово-відпускних цін на продовольчі товари» : за станом на 17.10.2007 р., № 1222 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1222-2007-%D0%BF>

6. Давидович О. Державне регулювання цін на соціально значущі продукти харчування: чи вдасться нарешті побороти популізм / О. Давидович – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://agroportal.ua/ua/views/blogs/gosudarstvennoe-regulirovanie-tsen-na-sotsialno-znachimye-produkty-pitaniya-udastysya-li-nakonets-poborot-populizm/>

7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про реалізацію пілотного проекту щодо ціноутворення на товари і послуги у сфері виробництва та реалізації продовольчих товарів» : за станом на 22.09.2016 р., № 656 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/656-2016-%D0%BF>

8. Хто і як контролюватиме процес ціноутворення в Україні / Кордон. Інформаційний сайт Прибужжя – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kordon.in.ua/article/hto-yak-kontrolyuvatyme-protses-tsinoutvorenniya-v-ukrajini-24802/>

9. В Україні тимчасово скасували держрегулювання цін на продукти / Укрінформ. Мультимедійна платформа іномовлення України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/rubric-economics/2093591-v-ukraini-timcasovo-skasovali-derzreguluvanna-cin-na-produkti.html>

10. Проект Постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 25.12.1996 р. № 1548 та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=docs_project

11. Споживчі ціни на соціально значущі продовольчі товари у січні 2017 року / Економічний дискусійний клуб – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://edclub.com.ua/analytika/spozhyvchi-ciny-na-socialno-znachushchi-prodovolchi-tovary-u-sichni-2017-roku>

Стаття відправлена: 20.03.2017 р.

© Заячківська О.В.

ЦИТ: ua117-092

DOI: 10.21893/2415-7538.2016-05-1-092

УДК 330.101.541

Синюков В.А.

ОСОБЕННОСТИ СОВРЕМЕННОЙ ИНФЛЯЦИИ В РОССИИ

*Хабаровский государственный университет экономики и права,
Хабаровск, Серышева 60, 680000*

Sinyukov V.A.

PECULIARITIES OF MODERN INFLATION IN RUSSIA

*Khabarovsk State University of Economics and Law,
Khabarovsk, Serysheva 60, 680000*

Аннотация. В работе рассматривается понятие инфляции. Приводится